

BESLUT "NATURRESERVAT HYKJEBERGET": 1990-12-17
SKÖTSELPLAN "NATURRESERVAT HYKJEBERGET": 1990-12-17
REGISTERUPPGIFTER "NATURRESERVAT HYKJEBERGET"

LÄNSSTYRELSEN KOPPARBERGS LÄN
Miljövårdsenheten

BESLUT: 1990-12-17
DNR: 2311-9503-90 (2062)

BILDANDE AV NATURRESERVATET HYKJEBERGET, MORA KOMMUN

UPPGIFTER OM RESERVATET

Namn:	Naturreservatet Hykjeberget
Kommun:	Mora
Socken:	Våmhus
Läge:	Ca 10 km NO om Älvdalens samhälle
Kartblad:	Ekonomiska kartbladet 14E 9d
Gräns:	Innerkanten på den kraftigt punkt- streckade linjen på bifogad karta, bilaga 2
Fastighet:	Litr. LN under pågående omarrondering i Våmhus socken
Areal:	69,2 ha
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen

BESKRIVNING AV OMRÅDET

Hykjeberget är ett mäktigt bergsparti ca 10 km nordöst om Älvdalens samhälle. Själva bergets hjassa når upp till en höjd av 594 m ö h. Nedanför topplatån mot söder formerar sig berget i en närmast lodrät bergvägg om ca 100 meters höje. Nedanför stupet vidtar blockrika rasbranter och längre ned avtar bergets branthet successivt.

Från bergets topp och det intilliggande brandtornet har man en imponerande och vidsträckt utsikt. Berget är också ett välkänt utflyktsmål och kan nås via en stig västerifrån älvdalshållet.

Berggrunden i området består till stora delar av konglomerat underlagrad av tuffsandsten. Konglomerat innehåller Digerbergs-sandsten med bollar insprängda av porfyrier och porfyrit.

Faunan i området är föga undersökt. Hykjeberget är som lokal för mollusker den troligt artrikaste i norra Dalarna.

Sin ryktbarhet har Hykjeberget främst erhållit i egenskap av

utpräglat sydväxtberg. Redan Linné besökte och beskrev 1734 den säregna floran nedanför bergsbranten. Här kan man finna för trakten ovanliga arter som lönn, lind, skogstry, sötvedel, getrams och gaffelbräken. Lindarna växer i sex mer eller mindre väl skilda bestånd. Till antalet är de flera än 40 och utgör ett av Dalarnas individrikaste lindbestånd.

Orsaken till den rika växligheten står att finna i näringsförhållandena och ett gynnsamt klimat. Det södervända bergsstupets värmemagasinerande förmåga medför att berget avger värme främst under höst och vinter. Detta ger upphov till ett tillräckligt bra lokalklimat för krävande växtlighet.

ÄRENDETS BEREDNING

Hykjeberget har utpekats som riksintresse för naturvård av statens naturvårdsverk 1988. Det riksintressanta området ligger inom Mora och Älvdalens kommuner. Huvudparten ligger i Våmhus socken, Mora kommun.

I samband med påbörjad omarrondering i Våmhus socken 1985 föreslog länsstyrelsen att ett markområde vid Hykjeberget skulle överföras till lantbruksnämnden för att på så vis underlätta en reservatsbildning.

Området utlades år 1990 för lantbruksnämndens räkning i samband med omarronderingen i Våmhus socken.

Hösten 1990 utarbetade länsstyrelsen ett förslag till beslut samt skötselplan för Hykjeberget. Förslaget skickades på remiss till ett tiotal remissinstanser, vilka samtliga tillstyrkte en reservatsbildning.

OMRÅDETS BETYDELSE OCH BEHOV AV SKYDD OCH VÅRD SAMT ANORDNINGAR FÖR FRILUFTSLIVET

Området är botaniskt och växtgeografiskt intressant som ett exempel på ett typiskt sydväxtberg med en för trakten ovanlig växtlighet.

Området är geologiskt intressant främst genom den markanta förkastningsbranten.

Området är zoologiskt intressant bland annat i egenskap annat i egenskap av häckningsområde för rovfågel och en för trakten utmärkande insektsfauna.

Området är av stort intresse för friluftslivet med den magnifika utsikten, den dramatiska topografin och den omväxlande vegetationen.

Skogen skall få utvecklas fritt i hela reservatet. Floran kan delvis vara känslig för biotopförändringar som exempelvis en ökande andel av gran. En uppföljning av florans livsbetingelser i framtiden är motiverad.

Anordningar för friluftslivet får i dagsläget anses vara tillgodosedd i tillräcklig grad. Vissa underhållsåtgärder är dock nödvändiga.

LÄNSSTYRELSENS BESLUT

Det beskrivna området som avgränsas med innerkanten av en kraftig punktstreckad linje på bifogad karta, bilaga 2, bör av skäl som ovan nämnts särskilt skyddas och vårdas på grund av sin betydelse för kännedom om landets natur och eftersom området är av stor betydelse för allmänhetens friluftsliv. Länsstyrelsen förklarar därför med stöd av 7 § naturvårdslagen (1964:822; omtryckt 1974:1025) området som naturreservat.

Naturreservatets namn skall vara Hykjeberget.

Ändamålet med reservatet skall vara att bevara ett utpräglat sydväxtberg med karaktäristisk växtlighet i orört skick.

Ändamålet är också att bevara områdets stora friluftsvärden.

Skogen i området skall få utvecklas fritt.

För området gäller de föreskrifter enligt 8-10 §§ naturvårdslagen samt 9 § naturvårdsförordningen (1976:484 omtryckt 1987:939, 9 § därefter ändrad 1988:715) vilka anges nedan.

A. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 8 § NATURVÅRDSLAGEN OM INSKRÄNKNING I RÄTTEN ATT FÖRFOGA ÖVER FASTIGHETEN INOM RESERVATET

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. uppföra helt ny byggnad eller anläggning,
2. spränga, gräva, schakta, muddra, utfylla, tippa eller dämna,
3. avverka eller utföra annan skogsvårdande åtgärd,
4. anlägga mark- eller luftledning,
5. inplantera för området främmande växt- eller djurart,
6. skada växande eller döda - stående eller ikullfallna - träd och buskar, gräva upp eller plocka örter, mossor, svampar och lavar,
7. framföra motordrivet fordon i terrängen,
8. jaga annat än älg, rådjur, räv och hare,
9. skogsgödsla eller använda kemiska eller biologiska bekämp-

ningsmedel.

B. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSLAGEN ANGÅENDE MARK- ÄGARES OCH ANNAN SAKÄGARES SKYLDIGHET ATT TÅLA VISST INTRÅNG

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förplik-
tas tåla att de åtgärder vidtas inom området som framgår av
bifogad skötselplan.

C. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 10 § NATURVÅRDSLAGEN OM VAD ALLMÄN- HETEN HAR ATT IAKTTA INOM RESERVATET

Utöver vad som eljest gäller är det förbjudet att

1. göra åverkan på mark eller på geologiska naturföremål,
2. skada växande eller döda - stående eller ikullfallna -
träd och buskar, gräva upp eller plocka örter, mossor,
svampar och lavar,
3. elda annat än på anvisad plats,
4. tälta,
5. fånga eller insamla djur,
6. inplantera för området främmande växt- eller djurart,
7. framföra motordrivet fordon i terrängen. Undantag skall
gälla naturvårdsförvaltare vid tillsyn och förvaltning,
8. klättra i bergsbranten.

D. FÖRESKRIFTER MED STÖD AV 9 § NATURVÅRDSFÖRORDNINGEN RÖRANDE NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN AV RESERVATET

1. Länsstyrelsen fastställer de föreskrifter om naturvårdsför-
valtning m.m. som framgår av skötselplanen, bilaga 3.
2. Naturvårdsförvaltare skall vara länsstyrelsen i Kopparbergs
län.

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, blankett 2:1.

Beslut i detta ärende har fattats av styrelsen. I beslutet del-
tog landshövding Lilly Hansson jämte ledamöterna Per-Erik
Aarnseth, Bertil Andersson, Karl Boo, Per-Erik Granström,
Lars-Ove Hagberg, Karl-Gustav Holmén, Per Jansson, Eva Kungs-
mark, Bengt Nylund, Olle Olsson, Margareta Rud, Lillemor Rud-
holm, Lennart Thorslund och Nicke Welin-Berger.

I den slutliga handläggningen deltog även länsråd Leif Svens-
son, förste länsassessor Stig Holback, avdelningsdirektör
Björn Risinger, miljövårdsdirektör Stig-Åke Svenson och förste
byråsekreterare Jan Larspers, föredragande.

Lilly Hansson

Jan Larspers

Bilagor:

1. Översiktskarta
2. Detaljkarta
3. Skötselplan
4. Registeruppgifter
5. Hur man överklagar, blankett 2:1

SKÖTSELPLAN

Bilaga 3

UPPRÄTTAD AV LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN
FASTSTÄLLD AV LÄNSSTYRELSEN I KOPPARBERGS LÄN 1990-12-17

SKÖTSELPLAN FÖR NATURRESERVATET HYKJEBERGET

I ALLMÄN BESKRIVNING

1 ADMINISTRATIVA DATA (Se förslag till reservatsbeslut)

2 GRUNDEN FÖR BESLUTET SAMT FÖRESKRIFTER (Se förslag till reservatsbeslut)

3 ÖVERSIKTLIG BESKRIVNING AV BEFINTLIGA FÖRHÅLLANDEN

3.1 Naturförhållanden

Hykjeberget med sina höga och branta stup i söder är ett slående och framträdande inslag i landskapet nordöst om Älvdalens samhälle. Området tillhör i naturgeografisk bemärkelse Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden. Reservatet domineras av hedgranskog av skiftande karaktär. På de torraste delarna förekommer även ren tallskog. Grövre stubbar uppvisar i allmänhet spår från bränder i området. Skogen uppe på bergsplatån och öster därom är skyddsvärda främst med tanke på friluftslivet.

Nedanför bergsstupen ligger de botaniskt intressanta delarna som Carl von Linné besökte 1734: -Nedanför branta bergsklippan låg en smal grön plats runtomkring på öster och söder varjehanda örter utsirad, vilken efter gemene mans utsago sades vara kuriösare än mången hortus botanicus.-

Under den senaste värmeperioden som nådde sin kulmen för ca

6 000 år sedan var ädla trädslag som lönn och lind vanliga i Dalarna. Den lundartade vegetationen vid Hykjeberget är en relik från dessa varmare tider. Den har överlevt tack vare bergets skyddande och värmemagasinerande förmåga. En ytterligare orsak är tillgången på kalkhaltigt framsipprande vatten som är gynnsam för krävande växtlighet.

Sydstupet och nedanför liggande partier har sedan Linnés tid varit ett känt och ofta besökt område av botaniskt intresserade. Fortlöpande uppgifter från området finns därför tillgängligt sedan denna tid. Flera arter har här sina nordligaste inlandslokaler i Sverige. Platsen utgör också livsrum för lägre fauna som normalt inte skulle förekomma på dessa nordliga breddgrader. Klippsystemen har tidigare utgjort häckningsplats för tornfalk och fjällvråk.

3.2 Kulturhistoriska förhållanden

Hykjeberget är sedan länge ett känt turistmål. Där omvittnar de gamla STF-skyltar av emaljerad typ som finns uppsatta efter vägen upp mot utsiktspunkten. Sedan lång tid tillbaka har det funnits ett brandtorn på Hykjeberget, först av trä som under 1940-talet ersattes med ett torn byggt som stålkonstruktion. Den brandvaktarkoja som finns vid tornet är en typisk representant från epoken brandbevakning från brandtorn som började vid sekelskiftet och slutade i och med att brandflyget tog över under 1950-talet. Brandvaktarkojan, som är inredd med fyra sovbitsar och en eldstad är en av de få som är välbevarat i länet.

3.3 Markanvändning

Jakt- och skogsbruk tillsammans med friluftslivsutnyttjande är de enda former av markanvändning som bedrivs i området.

3.4 Tillgänglighet

De övre partierna av berget kan nås från norr via en vältrampad stig. Stigen utgår från slutpunkten av en skogsbilväg som i sin tur kommer från Klitten över Hyks fäbodrar. Från bergsplatån leder ytterligare en stig västerut och sedan söderut varifrån de nedre delarna av reservatet är tillgängligt.

3.5 Slitage- och störningskänslighet

Utsiktspunkten med utsiktstorn är livligt besökt under sommaren. Området nedanför bergsbranten med de botaniska värdena är mindre åtkomligt beroende på det längre avståndet och den delvis svårforcerade blockmarken. Denna del av reservatet är också särskilt känslig för ett alltför stort besöksstryck. Vandringsleder eller hänvisningar utöver vad som finns idag bör därför inte iordningställas för denna del av reservatet.

3.6 Källuppgifter

Holén, Z.: De Dalecarlia, 1722.

Linné, C.: Iter Dalecarlium, 1734.

Hjelm, P J.: Minerographiske anteckningar om Porfyt-berget i Elfdahls socken och över Dalarne, 1805.

Andersson, G och Birger, S.: Den norrländska florans geografiska fördelning och invandringshistoria..., 1912.

Bothmer, R. och Aldén, B.: Naturvårdsinventering av Hykjeberget, Länsstyrelsen, N 1981:2.

II PLANDEL

1 DISPOSITION OCH SKÖTSEL AV MARK OCH VATTEN

1.1 Övergripande mål

Det övergripande målet skall vara att bevara den för regionen ovanliga växtligheten under bergsbranten. Målsättningen är att skydda skogen från avverkning så att det långvariga samspelet mellan exempelvis vattenhållning, exponering och temperatur inte förändras drastiskt.

1.2 Generella riktlinjer

1.2.1 Hävd av skogsområde

Skogen skall få utvecklas fritt. Inget skogsbruk skall således bedrivas.

Med tiden bör florans livsbetingelser studeras för att bland annat utröna om en ökande andel gran kan innebära biotopförändringar som är till nackdel för den skyddsvärda floran.

1.2.2 Jakt

Endast jakt på älg, rådjur, räv och hare skall bedrivas i reservatet.

1.2.3 Skogsbrand

Uppkommer skogsbrand skall normala brandbekämpningsåtgärder vidtagas. Frånvaron av naturlig skogsbrand kan på sikt få negativ inverkan på speciellt anpassade växtarters krav. För närvarande finns dock ingen säker metod för kontrollerad avbränning. I framtiden bör dock undersökas om en kontrollerad avbränning är genomförbar och gynnsam.

1.2.4 Utmärkning av reservatets gräns

Utmärkning av reservatets gräns skall utföras enligt svensk standard (SIS 031522) och enligt naturvårdsverkets anvisning.

1.2.5 Tillsyn

Förvaltarens tid för tillsyn av reservatet beräknas omfatta ett dagsverke per år.

2 ANORDNINGAR FÖR REKREATION OCH FRILUFTSLIV

2.1 Övergripande mål

Ändamålet med reservatet är också att befrämja det rörliga friluftslivet. Hykjeberget är sedan länge ett klassiskt utflyktsmål. Den södra delen av reservatet med de botaniska värdena bör även fortsättningsvis undanhållas från ett alltför hårt besökstryck. I huvudsak bör de anordningar för friluftslivet som redan finns idag vara tillfylles. Endast smärre kompletteringar och underhållsåtgärder är erforderliga.

2.2 Riktlinjer och åtgärder

2.2.1 Parkeringsplats

Beskrivning: Parkeringsmöjligheter finns vid den rundslinga som utgör vägs slutet av en skogsbilväg ca 700 m norr om reservatet. Här finns också en rastplatsmöbel och vägvisning i anslutning till stigen som leder mot utsiktsplatsen. Älvdalens besparings-skog är väghållare för vägen. En särskild parkeringsplats bör iordningställas efter att avtal med markägaren träffats.

2.2.2 Vandringsled

Beskrivning: En markerad stig går ut från parkeringsplatsen och leder fram till brandvaktarkojan och brandtornet. Den sista delen av stigen splittras i två delar så att den ena följer gränsgatan mot stupet söder om tornet och den andra vinklar av mot brandvaktarkojan.

Åtgärder: Stigen bör ledas av på lämpligt sätt så att besökarna kanaliseras mot brandvaktarkojan.

2.2.3 Toalett, slobod, brandvaktarkoja och brandtorn

Beskrivning: Vid utsiktsplatsen på bergets högsta topp finns torrtoalett, slobod, brandvaktarkoja och brandtorn. Samtliga byggnader ägs av staten. Sloboden uppfördes i början av 1980-talet med IKS-medel genom Älvdalens kommuns försorg. Brandvaktarkojan kan nyttjas som raststuga.

Åtgärder: Byggnader bevaras för framtiden och är i behov av mindre reparationer.

2.2.4 Räcken

Beskrivning: Tidigare har räcken satts upp efter bergsbranten vid utsiktsplatsen. Stolparna av stål är i god kondition men överliggarna av trä uppvisar en del skador.

Åtgärder: Ny överliggare av stålrör svetsas fast i räckesstolparna.

2.2.5 Information, vägvisning

Åtgärder: Mindre informationstavlor med upplysningar om reservatet uppsattes vid parkeringen, utsiktsplatsen samt vid reservatsgränsen i sydväst. Den befintliga vägvisningen kompletteras med vägvisning från utsiktsplatsen mot parkeringen.

4 FINANSIERING AV NATURVÅRDSFÖRVALTNINGEN

Allmänt

Kostnaderna som redovisas bygger på uppskattningar och 1990 års prisnivå. Dagsverkskostnaden 1 200 kr avser lönekostnader, kostnad för arbetsledning, utrustning och hyror.

Engångsåtgärderna bör kunna genomföras på sikt med statliga beredskapsmedel. De årliga tillsyns- och underhållskostnaderna belastar anslaget "vård av naturreservat m.m.".

Engångsåtgärder:

Utmärkning av reservatets gräns, uppsättning av informationstavlor, diverse reparationsåtgärder på byggnader och räcke.

20 dv á 1 200 kronor

24 000:-

Materialkostnad

30 000:-

Totalt engångsåtgärder: 54 000:-

Tillsyn och underhåll:

Tillsyns- och underhållsåtgärder

2 dv á 1 200 kronor

2 400:-

Materialkostnad, med vedhållning för eldplats 7 600:-

Total kostnad/år

10 000:-

REGISTERUPPGIFTER

Bilaga 4

UPPGIFTER OM NATURRESERVATET HYKJEBERGET

Namn:	Naturreservatet Hykjeberget
Kommun:	Mora
Läge:	Ca 10 km nordost om Älvdalens samhälle
Kartblad:	Ek karta 14E 9d
Gräns:	Innerkanten på den kraftigt punktstreckade linjen på bifogad karta, bilaga 2
Fastigheter:	Litr. LN under pågående omarrondering i Våmhus socken
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen
Markägare:	Lantbruksnämnden
Areal:	69,2 ha
Naturtyper:	Barrskog
Landskapstyp:	Skogslandskap
Naturgeografisk region:	Norrlands vågiga bergkullterräng med mellanboreala skogsområden
Skyddsmotiv:	Botaniska, zoologiska, geologiska, landskapsbild, friluftsliv
Skyddsföreskrifter:	Indispensabla: A1-A9

Skyddsföreskrifter	
produktiv skogsmark:	A3, A9
Befintliga anlägg.::	Brandtorn, brandvaktarkoja, torrtoa- lett och vindskydd
Planerade anlägg.::	Informationstavlor
Skötselplan:	Föreskrifter under D
Inventeringar:	Se källuppgifter i skötselplan.